

Aan: De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum: 21 november 2023
Portefeuille(s): ICT en Digitale Stad
Portefeuillehouder(s): Alexander Scholtes
Behandeld door: Dick de Maa, Digitale Strategie en Informatie en Sigrid Winkel, Digitalisering en Innovatie (bestuurszaken.dii@amsterdam.nl)

Onderwerp: Bestuurlijke reactie op het initiatiefvoorstel 'Amsterdam digitaal onafhankelijk' van het lid IJmker.

Geachte leden van de gemeenteraad,

Het raadslid IJmker heeft op 5 juli 2023 een initiatiefvoorstel ingediend met de titel 'Amsterdam digitaal onafhankelijk'. In het initiatiefvoorstel wordt het college van burgemeester en wethouders opgeroepen:

1. De ambitie uit te spreken om in 2030 digitaal onafhankelijk te zijn.
2. In kaart te brengen wat de huidige stand van zaken is met betrekking tot inkoop van ICT binnen de verschillende gemeentelijke domeinen en wat ervoor nodig is om tot digitale onafhankelijkheid te komen.
3. Op basis hiervan een meerjarig uitvoeringsplan uit te werken om deze stappen uit te voeren.
4. Hierin samen te werken met de VNG en internationale netwerken van steden zoals Eurocities en de Cities Coalition for Digital Rights.

Hieronder volgt een algemene reactie van het college op de kern van het voorstel.

Onafhankelijkheid

Het college omarmt het streven naar meer onafhankelijkheid op ICT-gebied en neemt met enthousiasme kennis van de in het raadsinitiatief voorgedragen scenario's en voorbeelden. Het college omarmt daarom het voorstel om nader onderzoek te doen naar de mogelijkheden om meer onafhankelijkheid op ICT-gebied te bereiken. Dit past ook binnen het in 2019 vastgestelde document 'Sourcing en open source strategie Amsterdam'.

Het college stelt vast dat er verschillende vormen van onafhankelijkheid op ICT-gebied te onderscheiden zijn. Het gaat dan om onder meer onafhankelijkheid op financieel en contractueel gebied en onafhankelijkheid ten aanzien van ethiek, transparantie, data, software, toegang en beveiliging. Het college stelt daarom voor om te starten met een nadere verkenning van het onderwerp digitale onafhankelijkheid. Zo kunnen we bepalen waar we nu als gemeente staan ten opzichte van de verschillende vormen van onafhankelijkheid.

Het college onderscheidt op hoofdlijnen twee verschillende modellen voor bewerkstelligen van voldoende onafhankelijkheid ten aanzien van ICT-producten en -diensten.

Het eerste model is het commercieel afnemen van diensten van derden, die vaak eigendomsrechten hebben op wat ze leveren. Dit is voornamelijk de bestaande praktijk. De verkenning zal zich hierbij richten op wat er in de praktijk al gebeurt om de risico's van afhankelijkheid te mitigeren, en welke mogelijkheden er zijn om de onafhankelijkheid te vergroten.

Het tweede model is het in eigen beheer en op basis van open source opbouwen van ICT-functies, al of niet samen met andere overheidsorganisaties en al of niet via een daartoe op te zetten 'eigen' software-organisatie. De verkenning betreft dan de mogelijkheden en beperkingen van een dergelijke aanpak – die natuurlijk niet geheel nieuw is in Amsterdam.

Verkenning

Het college stelt voor in de verkenning drie lijnen uit te werken:

- 1) Wat kan er binnen het model van commerciële dienstverlening worden bereikt om voldoende onafhankelijk te worden op ICT-gebied?
- 2) Hoe kan voldoende onafhankelijkheid gerealiseerd worden binnen het model van eigen beheer?
- 3) Hoe zou een werkbare tussenvariant eruit kunnen zien?

Het college gaat ervan uit dat er hoe dan ook een balans gezocht en gevonden moet worden. Grotere onafhankelijkheid van leveranciers leidt bijvoorbeeld vrijwel direct tot een grotere afhankelijkheid van de arbeidsmarkt en van gespecialiseerde externe bureaus. Partnerschappen binnen de publieke sector brengen ook afhankelijkheden met zich mee, die onze handelingsruimte zullen beïnvloeden. Ook criteria ten aanzien van duurzaamheid en kosteneffectiviteit kunnen van invloed zijn.

Het college stelt voor dat ook gekeken worden naar de verschillende vormen van eigenaarschap gericht op digitale onafhankelijkheid. Bijvoorbeeld: als we eigenaar zijn van onze eigen data in een zelfgebouwd systeem, maar we kunnen niet samenwerken met andere partijen, levert dat per saldo een verlies op. We zullen, in alle modellen, moeten inzetten op open standaarden, samen met de VNG en met andere steden in landelijk en Europees verband.

Samenwerking

Het college hecht er groot belang aan om bij deze verkenning aansluiting te zoeken bij de ontwikkelingen in onze omgeving. Dat geldt in de eerste plaats voor de ontwikkelingen op Europees en rijksniveau, waarvoor we actief de samenwerking willen zoeken met onder meer het ministerie van BZK en de bewindspersoon voor digitalisering.

In de tweede plaats is een enigszins vergelijkbare ontwikkeling gaande bij de VNG onder de noemer Common Ground. Dit is de informatiekundige visie waarmee gemeenten collectief de informatievoorziening eenvoudiger, flexibeler en slimmer gaan inrichten, met de focus op data.

Ook kan gezien worden welke samenwerkingsmogelijkheden er zijn in G4- of G6-verband. Dit deel van de verkenning sluit dus aan op de motie 'Verantwoorde technologie'.

En in de derde plaats: er zijn tal van initiatieven in binnen- en buitenland die gerelateerd zijn aan digitale onafhankelijkheid. In het raadsinitiatief wordt een aantal inspirerende voorbeelden genoemd. Ook voorbeelden van initiatieven op dit vlak die nu al binnen de gemeente bestaan, zoals die op het gebied van 3D-weergaven in het ruimtelijk domein, zullen in die verkenning worden meegenomen. Het college wil dergelijke initiatieven inventariseren en onderzoeken om beter zicht te krijgen op de mogelijkheden en de ervaringen.

Als eerste reactie op de in het raadsinitiatief genoemde voorbeelden kunnen we het volgende aangeven:

- Baskenland heeft een wet aangenomen die voorschrijft dat alle software voor de overheid open source moet zijn. Het college acht het op dit moment navolgen van een dergelijke alomvattende aanpak te riskant, aangezien het veel nieuwe afhankelijkheden en de daarbij behorende risico's introduceert. Het college is van oordeel dat de bedrijfscontinuïteit van de gemeentelijke dienstverlening daarmee in gevaar komt. Daarom is eerst een grondige verkenning nodig. Net als een dialoog met de rijksoverheid over Nederlandse wetgeving op dit terrein.
- Dortmund heeft zich als doel gesteld om de publieke administratie in 2025 met open source uit te voeren. De Duitse stad zette een 'Digital Sovereignty and Open Source Coordination Unit' op, waar ze samen met Berlijn en München zal samenwerken. Deze samenwerking zou een model zijn voor bijvoorbeeld een G4-aanpak en verdient daarom zeker aandacht tijdens de verkenning.
- De Duitse nationale overheid gebruikt al sinds 2018 Nextcloud, een open source clouddienst. Bij de verkenning zullen we onderzoeken hoe deze inzet plaatsvindt en wat we kunnen leren van de ervaringen.
- In Tirana bouwt de gemeentelijke ICT-afdeling zelf aan nieuwe platforms en diensten, daarbij gebruikmakend van open source software. Tot de zelfgebouwde platforms behoren een open dataportaal en een forum voor digitale burgerparticipatie. Het gemeentelijke ICT-team krijgt hulp en advies van de plaatselijke en de internationale gemeenschap van open source-ontwikkelaars. Dit lijkt een concrete invulling van wat we hierboven het tweede model genoemd hebben, in ieder geval voor een deel van de gemeentelijke ICT.

Het college stelt voor om op korte termijn een procesvoorstel te maken voor een verkenning zoals hierboven omschreven, in aansluiting op de Agenda Digitale Stad. Het betreft een brede verkenning en dat is ook noodzakelijk, zowel voor kennisopbouw als om goed zicht te krijgen op kansen en risico's. Het college stelt voor de raad gedurende 2024 meermaals tussentijds te informeren over de voortgang en opbrengsten van de verkenning en de mogelijke daaruit voortvloeiende vervolgstappen. Het college neemt zich voor de verkenning voor het einde van 2024 afgerond te hebben en aan de raad te hebben voorgelegd.

Omdat er, zoals hierboven is uiteengezet, het vraagstuk complex is en een preciezere gezamenlijke definitie van onafhankelijkheid op ICT-gebied nodig is, acht het college het niet verantwoord om zich nu al vast te leggen op een einddatum voor een mogelijk in te zetten

verandertraject. Het college ontraadt de gemeenteraad daarom om zich nu al te committeren aan een einddatum.

Tot slot

Het college dankt de indiener voor haar voorstel. Het adviseert om het voorstel in gewijzigde vorm in te dienen waarbij bij punt 1 de einddatum van 2030 wordt losgelaten en bij punt 3 de resultaten van de verkenning af te wachten voordat er een meerjarig uitvoeringsplan wordt opgesteld.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

A handwritten signature in blue ink, consisting of the letters 'AS' followed by a long, sweeping horizontal stroke that extends to the right.

Alexander Scholtes
Wethouder ICT en Digitale Stad